

- **שם המחקר:** מהימנות ותוקף של סולמות להערכת תפקודי בליעה בקרב ילדים
- **שנה:** 2026
- **סוג מחקר:** מחקר
- **מס' קטלוגי:** 890-771-2025
- **שמות החוקרים:** מיה ברגיל, בהנחית: ד"ר נגה נתיב זלצר, פרופסור תמר וייס, ג'ודי בלינדר-אדלקופ (M.A)
- **רשות המחקר:** אוניברסיטת תל-אביב.

תקציר

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

רקע: EDACS (Eating and Drinking Ability Classification System), הוא סולם הערכה קליני-תפקודי להערכת אכילה ושתייה בילדים עם שיתוק מוחין, אשר נמצא מהימן ותקף, אך טרם נבדק תוקף הקריטריון שלו ביחס לתוצאות בדיקה אינסטרומנטלית כגון Video-Fluoroscopy Swallowing Study (VFSS). בנוסף, לא נחקרו דיים מדדים להערכת בדיקות VFSS בקרב ילדים.

מטרה: 1. לבחון מהימנות בין-בודקים ותוך-בודק של מדדי הציון בבדיקות VFSS – מדד בטיחות הבליעה PAS (Penetration Aspiration Scale), ומדד שאריות אייזנהובר (Eisenhuber Residue Scale), להערכת יעילות הבליעה. 2. לבחון את תוקף הקריטריון של EDACS בהשוואה לתוצאות VFSS.

שיטה: מחקר רטרוספקטיבי, נבדקו תיקים של 56 ילדים בגילים 3-21 שנים, שעברו הערכת EDACS ולאחריה בדיקת VFSS בבי"ח אלי"ן. בדיקות VFSS נותחו על ידי קלינאית תקשורת, וניתנו ציוני PAS ומדד שאריות אייזנהובר עבור הבליעות עם הממצאים החמורים ביותר בבליעת מוצקים ונוזלים. מהימנות בין בודקות נבדקה ב-23 (40%) מהבדיקות שנבחרו אקראית. מהימנות תוך בודק נבדקה ב-27 (57%) מהבדיקות שנבדקו שוב לאחר חודש. תוקף הקריטריון של EDACS נבחן ביחס למדדי PAS ומדד שאריות אייזנהובר.

תוצאות: PAS הציג מהימנות גבוהה בין הבודקות ($\alpha = 0.777$) ומהימנות תוך-בודק בינונית-גבוהה, עם עקביות גבוהה בין סבבי הדירוג בנוזלים ($r = .859, p < .001$) ובמוצקים ($r = .844, p < .001$) וללא הבדלים מובהקים בין הסבבים ($p > .05$). מדד שאריות אייזנהובר הראה מהימנות נמוכה בין בודקות, אך לאחר הליך הסכמה בין הבודקות, התקבלה מהימנות גבוהה. מהימנות תוך-בודק היתה בינונית-גבוהה עם מתאמים מובהקים ברוב המדדים ($r = .51-.97, p < .05$) וללא הבדלים מובהקים בין הסבבים. EDACS נמצא במתאם חיובי חלש-בינוני עם PAS וללא קשר מובהק עם מדד שאריות. כמחצית מהילדים שסווגו ברמת EDACS-3 הציגו אספירציות שקטות.

מסקנות: PAS הוא מדד מהימן להערכת בטיחות בליעה בילדים בבדיקות VFSS. מדד שאריות אייזנהובר דורש התאמה וסטנדרטיזציה לשימוש באוכלוסייה הפדיאטרית. EDACS מציג תוקף קריטריון מוגבל ביחס ל-PAS ואינו מספק לבדו להערכת בטיחות בליעה. ילדים ברמת EDACS-3 ומעלה זקוקים להשלמת הערכה באמצעות בדיקה אינסטרומנטלית לצורך זיהוי אספירציות שקטות.

מילות מפתח: דיספגיה פדיאטרית, שיקוף בליעה (VFSS), EDACS, PAS, מדד שאריות אייזנהובר, שיתוק

מוחין.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)